

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 6 /1984-85 med anledning av Itl Inger Sagulins m.fl. hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om en utredning för att samordna olika myndigheters arbete att hjälpa ungdomar med svårigheter.

Landstinget har den 19 mars 1984 inbegärt lagutskottets yttrande över motionen. Utskottet, som hört socialchefen Bengt Linde, arbetskraftskonsulenten Yvonne Aspholm, ordföranden i Mariehamns stads socialnämnd Itl Inger Sagulin, socialdirektören Leif Jansson, ungdomsledaren Peter Lund, socionomen Christian Beijar och kuratorn vid Ålands mentalvårdsförbunds barn- och ungdomsrådgivning Veronica Snellman, får härmed värdsamt anföra följande.

I motionen föreslås en utredning för att försöka samordna det arbete olika myndigheter bedriver för att hjälpa ungdomar med svårigheter. I dess motiveringar hänvisas till otillräckliga resurser bland myndigheterna för att ta sig an dessa ungdomar samt till behovet av mera individuella hjälpåtgärder.

Utskottet har kunnat konstatera att framför allt tiden efter skolåldern men ibland även de sista åren i grundskolan kan medföra problem för vissa ungdomar. Olika faktorer samverkar här, såsom skolleda, brist på arbets- och utbildningsplatser, besvärliga hem- och boendeförhållanden m.m. Övergången och anpassningen till ett vuxenliv med dess kombination av nyvunnen frihet och krav på individen kan likaså vara en svår tid för en del ungdomar. Det kan i dylika situationer finnas risk för att vissa ungdomar drabbas av anpassningsproblem och svårigheter som i olyckliga fall rentav kan leda till missbruksproblem, risk för kriminalitet el.dyl. Utskottet anser det vara en viktig uppgift för vårt samhälle att motverka en sådan utveckling.

Vid ingången av december månad 1984 fanns i landskapet 41 ungdomar under 25 år som saknade både arbete och yrkesutbildning. Ytterligare 13 var registrerade på sjömansförmedlingen som arbetssökande. Härtill kommer ett antal i sysselsättningsarbeten placerade ungdomar. Från arbetsförmedlingens sida görs betydande insatser för att försöka placera dessa ungdomar i utbildning eller arbete men även för att vägleda dem i kontakterna med övriga samhällsinstanser. På åtgärd av arbetsförmedlingen har under de tre senaste vintrarna vidare anordnats en förberedande kurs för inträde i arbets- eller studielivet för ungdomar som annars saknat arbets- eller studieplatser. Denna arbetslivs-

och samhällsorienterande kurs har visat sig ha stor betydelse genom att praktiskt taget alla deltagare (c. 15 per kurs) efteråt kunnat beredas en arbets- eller studieplats. En ny kurs planeras till denna vinter.

I situationer där ungdomar av olika orsaker saknar arbete eller riskerar att stötas ut från arbetsmarknaden faller ett särskilt ansvar på kommunerna. I Mariehamn har denna höst 18 ungdomar beretts arbetsplatser inom stadens egen verksamhet, medan i övriga kommuner endast ett fåtal eller inga arbetsplatser alls anordnats. Utskottet vill understryka kommunernas ansvar i detta avseende.

Inom skolväsendet i Mariehamn har försök gjorts med en s.k. alternativ klass för elever med särskilda problem. Erfarenheterna härav uppges vara positiva. På landsbygden har dylika försök inte bedrivits. I viss utsträckning har vid folkhögskolan beretts utbildningsplatser för ungdomar med svårigheter, vilka här kunnat genomgå en behövlig mognadsprocess. Skolpsykologen kan göra vissa insatser men skall betjäna hela landsbygden, varför möjligheter till mera genomgripande individuell stödverksamhet saknas.

Mariehamns stad utreder f.n. inom en arbetsgrupp konkreta åtgärdsförslag för att avhjälpa olika ungdomsproblem. Arbetsgruppen har ännu inte avslutat sitt arbete men enligt vad utskottet erfarit kommer bl.a. följande att föreslås:

- utvecklande av systemet med kontaktpersoner,
- inrättande av s.k. blandpatruller med representanter för polisen och socialmyndigheterna för fältarbete bland ungdom,
- inrättande av någon form av jourverksamhet inom socialförvaltningens ram,
- skapande av flera arbetsplatser inom kommuner som kan utgöra ett steg på vägen in i arbetsmarknaden,
- fortsatt upprätthållande av den s.k. alternativa klassen.

Utskottet har kunnat konstatera att övergången till arbetslivet bereder många ungdomar särskilda problem. Kontakterna med arbetsgivare och olika myndigheter kan i vissa fall upplevas som hinder som ytterligare försvårar en redan tidigare besvärlig situation. Även om arbetsförmedlingen erbjuder dessa ungdomar hjälp och stöd, faller ansvaret även på andra myndigheter. Åtgärder som främjar ungdomars introduktion i och anpassning till arbetslivet synes därför vara angelägna för att motverka olika former av ungdomsproblem.

De relativt små förhållandena i landskapet bör enligt utskottets mening vara en god utgångspunkt för att lösa ungdomsproblem av olika slag. De besvärliga fallen är inte flera till antalet än att de kan klaras av med rimliga insatser. Konkreta åtgärdsförslag kan ofta relativt snabbt förverkligas. En särskild svårighet utgörs däremot av att olika myndigheter och instanser bara har ett delansvar för sitt resp. område. För ungdomar med bristande samhällsorientering och relativt svag motivation kan detta innebära att de inte alltid får den hjälp de behöver och som i och för sig står till buds.

Utskottet anser det vara väsentligt att tillräcklig uppmärksamhet från samhällets sida ägnas de ungdomar som har särskilda svårigheter att, som motionärerna säger, "grunda en god start inför vuxenlivet". Det vore då viktigt att olika myndigheters och instansers arbete samordnas och att informationsutbytet dem emellan fungerar. Till stor del är uppgifterna av kommunal karaktär men framför allt ett koordinerande ansvar bör anses åvila landskapsstyrelsen. I arbetet på att förbättra villkoren och förutsättningarna för ungdomar med svårigheter borde man sträva till att aktivera även församlingarna och frivilliga organisationer (t.ex. Folkhälsan och Rädda Barnen).

Det kommande ungdomsåret 1985, innebär ett särskilt ansvar för samhället att ägna sig åt de ungas problem. Även mot denna bakgrund har utskottet ansett de i motionen väckta förslagen värda vidare uppmärksamhet, varför utskottet beslutat tillstyrka motionen. Utskottet önskar understryka att det föreslagna utredningsarbetet bör vara resultat-riktat och således ta fasta på konkreta åtgärdsförslag.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget hos landskapsstyrelsen hemställer om en utredning rörande möjligheterna att samordna olika myndigheters arbete för att hjälpa ungdomar med svårigheter.

Mariehamn den 5 december 1984.

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordf. Sune Eriksson, v.ordf. Curt Carlsson
samt ledam. Andersson, Börje Eriksson och J.-E.Lindfors.